

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 9/2008 rd

Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitras verksamhetsberättelse för år 2007

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 maj 2008 berättelsen om Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitras verksamhetsberättelse för år 2007 (B 4/2008 rd) till ekonomiutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överombudsman Esko Aho, ombudsman Mikko Kosonen, finans- och ekonomidirektör Magnus Sjöblom, programdirektör Hannu Hanhijärvi, programdirektör Anu Harkki, programdirektör Mauri Heikintalo, utredningschef Vesa-Matti Lahti och utvecklingschef Sami Tuhkanen, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra

- social- och hälsovårdsdirektör Jussi Merikallio, Finlands Kommunförbund
- överdirektör Mauno Kontinen, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården
- stadsdirektör Kari Karjalainen, Reso stad
- gruppchef Harri Jokinen, Teknologiindustri rf
- verkställande direktör Vesa Lehtomäki, Terveysrahasto Oy
- teknologidirektör Arvo Järvinen, AW-Energy Oy
- generaldirektör Jaakko Peltosniemi, Mobidiag Oy.

Skriftligt utlåtande har lämnats av

- Neorem Magnets Oy
- Tekes — utvecklingscentralen för teknologi och innovationer.

BERÄTTELSEN

Under sitt 40:e verksamhetsår valde Sitra fokusområden i enlighet med sin programinriktade verksamhetsmodell. Hälsovårdsprogrammet, Indienprogrammet samt kost- och näringsprogrammen fortsatte medan Rysslandsprogrammet och miljöprogrammet avslutades. I slutet av året valdes två nya programområden, energisektorn och maskinindustrin. De inleddes i början av 2008. I år planeras också ett program för att utveckla den kommunala servicen. Programmet kommer att starta i början av 2009. En innova-

tionsenhet som bistår programmen och genomför separata strategiprocesser inledde också sin verksamhet 2007.

Inom det pågående hälsovårdsprogrammet fortsatte det s.k. Maisema-projektet som granskar kostnaderna för hälsovårdstjänsterna och ska förbättra produktiviteten och kvaliteten inom hälsovården. Arbetet för att utveckla informationssystemen avancerade så att elektroniska recept kan börja införas under år 2008. Projektet SAINI och TERVA pågick också fortfarande

de. Kost- och näringsprogrammet arbetade vidare på en handlingsmodell som bygger på minikluster av små och medelstora företag. Pilotklustren fokuserade på celiaki, bär och Ryssland. Mentoreringen av små och medelstora företag fortsatte, likaså satsningarna på projektet för skolelevers hälsa.

Miljöprogrammet, som avslutades under året, arbetade för tillväxt och internationalisering av miljöaffärsverksamheten i Finland. I anknytning till detta lanserade Sitra varumärket Cleantech Finland och utarbetade ett handlingsprogram för miljöområdet för att försäkra sig om att arbetet skulle fortgå. Också Rysslandsprogrammet avslutades. Inom ramen för programmet ordnades under året tre forum i syfte att skapa nya samarbetsmodeller och partnerskap mellan framstående aktörer i Finland och Ryssland. Miljö- och Rysslandsprogrammets gemensamma Rysslandsnätverk för miljösektorn kartlade projekt för avfallshantering och självständig energiproduktion i Ryssland. Indienprogrammet, som tog slut i våras, hade som viktigaste mål att

främja forskar- och doktorandutbytet mellan Indien och Finland.

Arbetet för att centralisera Sitras företagsutveckling och finansiering fortsatte på så sätt att PreSeed-tjänsten för företag i såddfasen och uppstartsfasen integrerades med VeraVenture Oy inom Finnverakoncernen. Projektet för utveckling av teknikkuvöser (Yrke) nådde sitt slut.

Sitra finansierar sin verksamhet med avkastningen på grundkapitalet och företagsfinansieringen. Resultatet 2007 visade ett överskott på 66 miljoner euro. Även om resultatet i fråga om kapitalplaceringar inte nådde upp till samma nivå som åren innan uppvisade det en avsevärd vinst. Det bokförda värdet av fondens eget kapital är för närvarande uppe i 745 miljoner euro, där grundkapitalet står för ca 235 miljoner euro. Sitra fattade i genomsnitt fler nya finansieringsbeslut än tidigare, för ca 42 miljoner euro sammanlagt.

Enligt förvaltningsrådets uppfattning står Sitras ekonomi på en solid grund och verksamheten är väl skött.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Under året slutförde Sitra de första programmen inom sin programinriktade verksamhetsmodell. Därför har ekonomiutskottet särskilt försökt få reda på hur effektiv verksamheten ansetts vara. Som sakkunniga har utskottet hört deltagare i både avslutade och pågående program. Utskottet har också hört sig för hos dem som fått och fortfarande får företagsfinansiering. Dessutom har fondplaceringar granskats. Fastän det är ett relativt litet stickprov ger det en fingervisning om hur effektiv Sitras verksamhet är i sin nuvarande form.

Hur effektiv verksamheten varit

Enligt utredning anser företagen att Sitras verksamhet är kompetent och ger mervärde. Fonden

får positiv feedback för sin kapacitet att hitta multiprofessionell expertis för olika projekt. Sitra anses också ha god affärskompetens. I fråga om företagsfinansiering är man orolig över att det inte finns tillräckligt med kapitalplaceringskapacitet i Finland överlag. De projekt som Sitra startat får t.ex. inte nödvändigtvis den finansiering de behöver när produkterna ska kommersialiseras och därför måste företagen, eller patenten, säljas till utlandet. Finland behåller know-how, men den produktion som utvecklingsarbetet resulterar i — och därmed också arbetstillfällena — blir högst sannolikt flyttade utomlands. Utskottet fäster allvarligt avseende vid det här. Det finns skäl att klarlägga hur Sitra kan bidra till att åtgärda den här bristen. Det är ändå bara en ofullständig lösning i det här läget. Det behövs en mer övergripande lösning för att få fart på den nationella kapitalinvesteringen.

De utvecklingsbehov som företagen tagit upp har främst gällt programmens varaktighet. Miljöprogrammet, som varade tre år, är ett exempel på ett alltför kort program. Det kan ta upp till ett år att bara få igång ett program. För att starta upp finansieringsobjekten och visa på resultat krävs det uppskattningsvis 3—8 år. Därför har det föreslagits att programmen ska pågå 5—8 år.

När man bedömer hur länge programmen lämpligen bör pågå är det enligt utskottet viktigt vem som tar över när Sitra inte längre aktivt driver programmet. Lösningen bör vara specifik för varje program. Att Sitras ansvar för programmet upphör ska inte betyda att också företagsfinansieringen upphör. Specifika lösningar för varje fall är också här befogade. Utskottet har också i tidigare betänkanden framhållt behovet att följa projekten efter att Sitras aktiva ansvar upphört och att rapportera in resultat.

Myndigheter har också kommit med kritik. För att Sitras innovationsverksamhet ska bli mer framträdande anses det krävas intensivare samverkan med aktörer inom den offentliga sektorn och även med privata aktörer. Utvecklingscentralen för teknologi och innovationer Tekes har uppgett sig ha betydligt större programsatsningar än Sitra på områden som motsvarar dem där Sitras program pågår. Tekes anser att Sitra bör välja strategi och principer som kompletterar verksamheten på innovationsområdet och inte starta projekt som överlappar andra aktörers projekt. Ett önskemål är att Sitra ska planera sina nya programområden mer öppet. Sitra kan inte heller vara samordnande organ för andra myndigheter eftersom dessa styrs av olika ministerier. I fråga om hälsovårdsprogrammet har sakkunniga ansett att programmet bättre bör integreras i den nationella hälsovårdspolitiken. För närvarande stöder programmet inte det nationella utvecklingsarbetet fullt ut och bidrar till splittningen inom arbetet.

I tidigare betänkanden har utskottet lyft fram behovet av insyn i Sitras verksamhet. Den kritik som framförts visar att det fortfarande finns behov att lägga vikt vid verksamhetsmodellerna och samordningen. Utskottet ser det inte som ett problem i sig att Sitra arbetar inom liknande sek-

torer som andra aktörer. Myndigheterna behöver inte tillämpa alla nya modeller och metoder som tas fram om de inte är lämpliga i ett övergripande perspektiv. De olika aktörerna bör i varje fall vara på det klara med varandras planer och arbetsprocesser. Överlappningar bör naturligtvis undvikas. Utskottet förutsätter att Sitra tar kritiken på allvar och arbetar med ambitionen att planeringen ska vara mer öppen för insyn.

Effekterna av fondens programverksamhet är än så länge svåra att bedöma. Det finns enstaka redogörelser om projektresultaten, men det saknas en mer ingående sammanställning och analys både av resultat och utvecklingsbehov. Det behövs en sådan utredning för att man ska kunna bedöma om det behövs fortsatt projektarbete och andra instrument. De redogörelser som finns och den feedback som företagen gett tyder dock på att det lönar sig att fortsätta med programinriktad verksamhet. Utskottet ser det också som positivt att man lyckats åstadkomma synergi mellan programmen, t.ex. det gemensamma projektet mellan miljöprogrammet och Rysslandsprogrammet plus det nya energiprogrammet som drar nytta av miljöprogrammets resultat.

Nya program

Sitras kommande projekt är mycket intressanta: energiprogrammet, programmet för att utveckla maskinindustrin och ett program som ska ta fram nya modeller för produktionen av kommunal service. Vid utfrågningen av sakkunniga gick utskottet på djupet med behovet av ett program för maskinindustrin och blev övertygat om att Sitras arbete är efterfrågat. Produktivitetssiffrorna visar att sektorn behöver nya verksamhetsmodeller för att kunna förbättra sin konkurrenskraft. Med hänvisning till det som sagts ovan understryker utskottet i varje fall att projekten bör samordnas noga tillsammans med andra viktiga aktörer.

Hanteringen av sekretessbelagd och konfidentiell information

Utskottet har tidigare (EkUB 10/2006 rd) fäst uppmärksamhet vid hanteringen av sekretessbelagda och konfidentiella uppgifter om företag.

Företagshemligheten anses omfatta såväl affärs- och yrkeshemligheten som annan motsvarande information om privatas näringsverksamhet, annan verksamhet och omständigheter. Med tanke på detta har utskottet granskat Sitras interna bestämmelser om hantering av sekretessbelagd och konfidentiell information. Utskottet anser att anvisningarna i sig är heltäckande och har inte fått kännedom om några oegentligheter. För att regleringen ska bli effektivt omsatt i praktiken måste det preciseras och specificeras vem som i var-

je enskilt fall ska kunna komma åt enskilda uppgifter som omfattas av företagshemligheten. Det bör också noga övervakas att bestämmelserna följs.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår ekonomiskutskottet

att riksdagen inte har något att anmärka med anledning av berättelsen.

Helsingfors den 3 juni 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
vordf. Antti Rantakangas /cent
medl. Janina Andersson /gröna
Hannu Hoskonen /cent
Harri Jaskari /saml
Anne Kalmari /cent
Matti Kangas /vänst
Toimi Kankaanniemi /kd

Miapetra Kumpula-Natri /sd
Jouko Laxell /saml
Päivi Lipponen /sd
Marjo Matikainen-Kallström /saml
Petteri Orpo /saml
Sirpa Paatero /sd
Markku Uusipaavalniemi /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Tuula Kulovesi.